

BAVO KRONIEK

secretariaat: Zocherstraat 19, Haarlem - Postgiro 36 18 800

EEN SPEKTACULAIR PROGRAMMA OP ZATERDAG 7 OKTOBER : DE DERDE JAARDAG VAN ONZE "VRIENDENKRING"!

Traditiegetrouw wordt in Haarlem de "verjaardag" van de Vrienden en Vriendinnen van de Grote Kerk gevierd op de eerste zaterdag van oktober. Er wacht U weer een eclatant programma!

- Om:
- 9.00 uur zal de drumband N.V.D.J., begeleidt door Jan Schouten op het Müllerorgel, onze Jaardag openen met een luisterrijk programma van feestelijke klanken.
- 9.20 uur orgel - excursie voor belangstellenden o.l.v. Marco bij de Vaate, die daarna zal concerten: Prelude fuga in A dur; de koraalbewerkingen: Erbarm dich mein O Herr Gott en Wir glauben all' in einem Gott; Prelude en fuga f mol, van J.S. Bach.
- 10.00 uur rondleiding door de kerk en demonstratie van de slingerproef van Foucault
- 11.00 uur "onthulling" van het middeleeuwse en thans gereinigde koperen koorhek door Excellentie, Mevrouw M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen, Minister van CRM die daarvoor uit handen van "Jan Fyrens", die uit het stergewelf naar beneden daalt, een 17e eeuwse spies ontvangt; na verwelcoming door de vice-voorzitter van de Stichting Restauratiefonds, Ir. J.J. Fuijschot, en de toespraak van de Minister volgt het tot "Ridder" slaan van dertien Burgemeesters door "Floris V", die te paard de kerk betreedt! (Te weten de Burgemeesters van Haarlem, Leiden, Gouda, Alkmaar, Enkhuizen, Monnikendam, Dordrecht, Delft, Amsterdam, Hoorn, Edam, Medemblik en Beverwijk!) Klaas Bolt verzorgt de muzikale omlijsting met: De mars voor de Amsterdamse Schutterij - Bartholomeus Ruloffs (1730 - 1801) afgewisseld met improvisaties; "Concerte Dell" illustrissimo Principe Giovanni Ernesto Duca di Sassonia appropriato all' Organo a 2 Clav. e Pedale da Giovanni Sebastiano Bach; Valerius - suite - Willem Vogel (geb. 1920): O Nederland, let op uw saeck, Gelukkig is het land, Hoe groot, o Heer, en hoe vervaerlic; O Heer, die daer des Hemels tente spreyt; Com nu met sang van soete tonen en Merck toch hoe sterk.
- 12.30 uur speelt en zingt het Bachensemble o.l.v. Sam ten Velden: het "Te Deum" van M.A. Charpentier (1634 - 1704).
- 13.00 uur concerteert de organist Jaap Stork: Preludium en Fuga in C - J.S. Bach; koraalbewerking "Herzlich mich erfreuen" - Joh. Brahms; Passacaglia - H. Andriessen (1927) Variaties op een oud-Nederlands lid - Jack Bijster (1934); Tevens rondleiding over de zolders.
- 13.30 uur rondleiding door de kerk en demonstratie van de slingerproef van Foucault.
- 14.00 uur ruim zeshonderd (!) leerlingen, allen zesde klassers van een twintigtal Haarlemse lagere scholen, zingen oud-vaderlandse- en kinderliederen o.l.v. Max Koning, dirigent, en Jan Schouten, organist.

- 14.30 uur rondleiding door de kerk en demonstratie van de slingerproef van Foucault.
- 15.00 uur concerteert het ensemble "Harmonia Musica" bestaande uit Anneke Phenning, traverso, Eduard Plagge, viola da gamba en Kya Hengstmangers, clavecimbel; Chaconne en Trio - Jacques Morel (1700); La Monquichet - Louis de Caix d'Hervelois (1680 - 1760); Ouverture en andante en La Coureuse - Josse Boutmy (1697 - 1779) en Sonate in G- dur - Georg Friedrich Händel (1685 - 1759).
- 15.30 uur massale koorzang o.l.v. Rudolf Grasman: In Sanae et vanae Curae - Jos. Haydn en The Parables - Eric Thiman; medewerkende koren: Chr. Koorvereniging "Amsterdam", de Cantorij van de Grote Kerk te Monnikendam, Geref. kerkkoor "Santpoort" (dir. Jan te Loo) en Geref. Kerkkoor "Jubilate"; solisten: Ton Vreeswijk en Simon van der Geest; na het optreden van de koren en solisten volgt een massale "communitysinging" met alle aanwezigen in de aloude Baaf!
- 17.00 uur sluiting van de "Bavodag" onder Klokgelui!

P.S. Wellicht deelt U ons standpunt: een programma met voor elk wat wils! Hopelijk, mogen wij U zaterdag 7 oktober ontmoeten. Zoals U weet, wil het gebruik : dat iedere echte Vriendin of Vriend van de Grote Kerk de "Jaardag" van de Vriendenkring bezoekt, hetzij lang, hetzij kort! U komt toch ook even langs? Wij heten U bij voorbaat hartelijk welkom en wensen U een gezellig bezoek! ! ! (Op vertoon van Uw lidmaatschapskaart heeft U GRATIS entree!)

W.B. van Schaik
TH.A. Delleman

HET DERDE JAAR VAN DE "VRIENDEN VAN DE GROTE KERK TE HAARLEM"

Ons derde jaar werd ingeluid op zaterdag 1 oktober 1977 in onze kerk op een wijze die door velen onvergetelijk werd genoemd. Onder de vele aanwezigen waren ook burgemeester Reehorst en de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Drs. R.J. de Wit. Schreef onze voorzitter in de vorige Bavokroniek dat we helaas nog geen 2000 betalende leden hadden, inmiddels kunnen we U met enige trots vertellen dat per 1 september 1978 in totaal 2287 vrienden en vriendinnen financiële steun verlenen ten behoeve van onze Haarlemse St. Bavo of Grote Kerk. De activiteit van vrienden op de boekenbeurs hebben tot deze winst aanmerkelijk bijgedragen. Opvallend is de veel gehoorde opmerking: Oh ja, daar moet ik nog steeds lid van worden, het is er maar steeds niet van gekomen. Wij houden ons gaarne aanbevolen voor adressen van kandidaat-leden, we sturen hen meteen deze krant toe met een accept-girokaart.

Op 11 mei 1978 werd, voorafgaand aan de Vriendentour, onze jaarvergadering gehouden in het koor van de Grote Kerk. In zijn openingswoord kon onze voorzitter, de heer Delleman, ons 2000 ste lid verwelkomen n.l. Mej. C.L. Kniphorst te Bloemendaal. Zij ontving een prachtige oorkonde ter herinnering. Hierna volgde een overzicht van werkzaamheden en financiën door ondergetekende. Besloten werd tot het schoonmaken, poetsen en vernissen van 11 kleine kaarsen kronen, de 14 koperen armblakers en zo mogelijk het 15e eeuwse koorhek van Jan Fijerens. Na de pauze werd het woord gegeven aan de heer Ysseling, archivaris te Breda, die ons aan de hand van dia's reeds een indruk gaf van de Grote- of Lieve Vrouwekerk te Breda, het doel van onze Vriendentour op 13 mei. Op deze datum vertrokken we met 5 bussen, waarin 250 Vrienden en Vriendinnen, vanaf de Oude Groenmarkt. Onze eerste bestemming was het Kasteel de Haar waar we in twee groepen rondgeleid werden en het prachtige interieur konden bewonderen. Helaas hadden we geen tijd om van de fraaie parken rondom het kasteel te genieten. In Vleuten werd gestopt, zodat we ons hapje koffie met "bijlage" niet behoeften te missen. In de kerk van Breda werden we rondgeleid door de heer Ysseling en we hadden ook nog tijd om in de gezellige binnenstad van Breda wat rond te wandelen.

Op de boekenbeurs in de Grote Kerk werd ons dit jaar een stand aangeboden. De belangstelling voor onze verkoopartikelen was groot en het financieel resultaat vindt U in ons overzicht. Ons ledental nam toe met niet minder dan 153 leden! Een hartelijk woord van dank aan hen, die in één of andere vorm aan ons financieel resultaat hebben meegewerkt. De firma Enschedé, die haar jubileum in de Grote Kerk vierde, toonde ook daadwerkelijke belangstelling voor zijn "oude overbuur" en schonk twee vitrines, één voor de het gerestaureerde grootste scheepsmodel en één voor de maquette van de Grote Kerk. Wat gebeurde er verder in de St. Bavo! Natuurlijk onze maandelijkse rondleidingen vanaf april, waarvoor veel belangstelling bestond en ook een succes betekende voor de verkooptafel o.l.v. de actieve verkoopster Mej. Suzanne Dercksen.

Omdat de administratie te omvattend werk is voor de secr. penn. is het ledenbestand overgedragen aan de heer J. Broek Roelofs, Zeelandlaan 72 te Heemstede, die wij hierbij namens ons bestuur danken voor zijn bereidheid.

Ingesloten bij deze Bavokroniek vindt U een accept-girokaart. U kunt deze ingevuld inleveren bij de postcheque- en girodienst of bij Uw bank. Het minimum bedrag voor Uw lidmaatschap bedraagt ook voor 1979 weer f. 10,-; bij betaling van f. 20,-, of meer, ontvangt U het fotoboek van de Grote Kerk met inleiding en korte beschrijving van de bouwgeschiedenis in de moderne talen. De 50 foto's, voornamelijk uit ons "Kringboek", worden in dit boek op de tegenliggende pagina eveneens in nederlands, frans, duits en engels toegelicht. Een leuke attentie ook voor familie en vrienden hier of in het buitenland!

En nu, uitziend naar de Vriendendag van zaterdag 7 oktober a.s. waarop feestelijke wijze een glanzend koorhek zich in een grote belangstelling zal verheugen! Elders vindt U een uitvoerig programma van deze dag.

Tenslotte, vult U even de acceptkaart in deze maand? En ontvangen we nog van U een kandidaat-lid van dit jaar?

Een telefoontje of briefkaart naar het bekende adres: Zocherstraat 19, telefoon 25 63 67, en wij doen de rest. Bij voorbaat dank!

Uw D. Vennik,
secr.-penn.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR DER VRIENDENKRING
Het bestuur van de "Vriendenkring" bestaat uit een zevental leden momenteel. Te weten vier leden namens de Stichting Restauratiefonds en twee leden-rondleiders en een algemeen-adjunkt.

Algemeen-adjunkt is de heer P. Speelman Jr.
Staalstraat 19 III
Haarlem

Leden-rondleiders zijn de heren H.J. Brunt
Vergierdeweg 213
Haarlem
en W.B. van Schaik
Koninginneweg 54
Haarlem

Leden van de Stichting Restauratiefonds zijn de heren Th.A. Delleman
voorzitter en rondleider van de Bavokerk,
Rijksstraatweg 306
Haarlem
D. Vennik,

secretaris-penningmeester en rondleider,
Zocherstraat 19
Haarlem
Ir. J.J. Fuykschot
afgevaardigde van de Stichting Restauratiefonds,
Heussensstraat 52
Haarlem
en Drs. M.P. van Overbeeke,
afgevaardigde kerkvoogdij der Hervormde Gemeente Haarlem,
Koninginneweg 41,
Haarlem

Het postgirorekeningnummer van de Vriendenkring is 36 18 800. Het telefoonnummer van de secretaris 023 - 25 63 67.

"Ere-leden" zijn pater H.M. van Ooijen te Haarlem,
als duizendste "Vriend"
en mej. J.C. Kniphorst te Bloemendaal,
als twee duizendste "Vriendin"

WIE HELPT ONS?

Jaarlijks verzendt Uw bestuur ongeveer honderd brieven voor medewerkers aan de oktober- en mei-activiteiten van de Kring! Wie "solliciteert" om tweemaal twee maanden per jaar ongeveer vijftig brieven uit te typen?

ENKELE WETENSWAARDIGHEDEN OVER HET KOPEREN KOORHEK VAN DE GROTE KERK

Het laat-gotische koorhek van de aloude Baaf is een meesterwerk van middeleeuws vakmanschap. Het heeft in het midden een ingang van twee deuren, die op rollers over een rail lopen. Het staat op een zandstenen voet waarop eertijds een ijzeren koorhek - gemaakt in 1460 - stond. Duidelijk zijn hiervan nog de voetlijst en de aanzetten van de opgaande stijlen te zien.

Volgens de kerkelijke registers werd het hek tussen 1509 en 1517 vermoedelijk vervaardigd door Steven, de beeldsnijder, en gegoten door Jan Fyrens, geelgieter te Mechelen. Voor elke honderd pond koper ontving hij 2,25 ponden Vlaams.

Op de vijf hoofdstijlen van het koorhek stonden eertijds in de aangebracht nissen met troonhemels beelden van de vier evangelisten en Sint Bavo. De kroonbalk bovenop het hek bestaat uit één balk. Het lofwerk op deze balk wordt aan weerszijden vastgehouden door een engeltje, waarvan de vleugels weggeraakt zijn in de loop der eeuwen.

In 1509 hield men geldacties tot dekking van de kosten voor de vervaardiging van het hek. En het ontbrak de kerk gelukkig niet aan enthousiaste gevers. Ene Willem van Loo bijvoorbeeld schonk zelfs een bedrag van veertig Rijnse guldens en zeven-tieneneenhalve stuiver. (Hiervoor werkt vandaag een geschoolde arbeider ongeveer dertig weken!)

Op de plaats van het houten middenstuk bovenop de kroonbalk stond eertijds een zg. Calvarie, een beeldengroep die Christus aan het kruis voorstelt met Maria en Johannes aan weerskanten van de "Calvarieberg". Ook het opschrift op de balk aan de binnenzijde van het koorhek wijst in de richting dat boven de deuren een Calvarie stond opgesteld: O roemrijk kruis, O aanbiddenswaardig kruis, O kostbaar hout en bewonderenswaardig teken, waarop zowel de duivel als de wereld door Christus' bloed verlost is, halleluja! Tijdens de Vastentijd hing aan deze balk tegen de binnenzijde van het hek een groot gordijn dat in het midden open geschoven kon worden. Wanneer het gesloten was, belette het volkomen een blik in het koor en op het hoofdaltaar. Toen de kerk in de 16e eeuw Protestants werd, werd de Calvarie verwijderd. In de 17e eeuw werd een renaissance versiering aangebracht en in 1877 verving architect Cuypers deze door het huidige ruim twee meter hoge middenstuk. Het draagt in het midden een medaillon, dat op een donkergroen veld een voorstelling bevat van het kerkelijk zegel van de Hervormde Gemeente Haarlem met als randschrift: Door inzicht en kracht omhoog!

Op de lambrizinging komen aan de voorkant van het koorhek een twintigtal beschilderde en gebeeldhouwde wapenschilden voor, die door een mens of dier worden vastgehouden. Als men van links naar rechts kijkt, wordt allereerst de zg. pilaarbijter opgemerkt. (Een pilaarbijter is iemand die de pilaren als het ware stukbijt, die zich in zijn Godsverering aan overdrijving schuldig maakt, een schijnheilige). Hiernaast volgt het wapen van Sint Bavo, de schutspatroon van de kerk. Vervolgens die van de steden Haarlem, Leiden, Gouda, Alkmaar, Enkhuizen, Monnikendam, en het wapen van Meester Engbrecht Willemsz. Wisse priester te Haarlem en provisor van Kennemerland. Op de deuren zijn vier fantasiewapens afgebeeld. Daarnaast die weer van Sint Bavo, gevolgd door die van de steden Dordrecht, Delft, Amsterdam, Hoorn, Edam, Medemblik en het toenmalige wapen van Beverwijk. De rij wordt afgesloten door een pilaarbijtster.

Voor de beide middenposten staan aan de voet van de ingang twee leeuwen opgesteld, die de kracht van de ware godsvrucht symboliseren. De twee honden aan de eindposten van het koorhek zijn het symbool van de valse godsvrucht.

In de tijd van de Duitse overheersing werd het koperwerk met bruine verf bestreken om het op hout te doen lijken, uit vrees dat het door de bezetter voor de oorlogsindustrie gevorderd zou worden. Na de oorlog werd deze verf door padvinders verwijderd. In 1953 heeft het hek nog eens een schoonmaakbeurt gehad. Voor het poetsen van het koper had men in de middeleeuwen met vier mensen tien à elf dagen nodig.

In het Monumentenjaar- 1975 werd op mijn initiatief een begin gemaakt om het koorhek opnieuw te reinigen. De gelden daarvoor werden tijdens de actie "Pinksterzaterdag-Bavodag" van dat jaar bijeengebracht door de rondleiders van de kerk. En door de donaties van de op 11 oktober 1975 opgerichte Kring "Vrienden van de Grote Kerk te Haarlem"!

Het koorhek verzinnebeeldt het brandende braambos uit de geschiedenis van Mozes' roeping (Exodus 3:2). Alberdingk Thijm drukte zich daarover zeer beeldend uit toen hij sprak over "de geelkoperen traliën, die met hun geslingerd bloemwerk en stralende koperstakkeles, de ten outaar (altaar) voltrokken geheimenissen voor de ogen der leken plagten te sluyeren als eene blijkbare afbeelding van het braambosch op den berg Gods Horeb".

In de drie jaren dat de Vriendenkring nu bestaat werden zoveel gelden bijeengebracht dat behalve alle acht grote en elf kleine koperen kaarsenkronen en veertien koperen armblakers, nu ook dit bijzonder fraaie en wereldberoemde koorhek gepoetst en gevernist kon worden! Moge de schittering ervan onze dank onderstrepen!

Th. A. Delleman.

**OPGAVE VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN
OVER DE PERIODE
VAN 1 SEPTEMBER 1977 TOT 1 SEPTEMBER 1978**

Ontvangsten en beginsaldo:

saldo per 1 september 1977	f. 19.477,-
bavodag 1977	" 2.140,-
contributies en giften	" 43.343,-
rondleidingsgelden en verkoop	" 5.234,-
rente	" 275,-
saldo vriendentour 1978	" 133,-
boekenbeurs	" 1.717,-
totaal	f. 72.319,-

Uitgaven en eindsaldo:

folderverspreiding	f. 4.089,-
bavoboeken	" 12.555,-
fotokaarten	" 5.947,-
reinigen kleine kronen en lusters	" 14.300,-
port betaald Haarlem	" 1.619,-
porti	" 546,-
stencilwerk	" 695,-
adresplaatjes en werkzaamh. Zuid Kennemerland	" 1.798,-
contributiekaarten	" 1.297,-
kantoorbehoeften en diversen	" 331,-
bankkosten	" 82,-
muzikale medewerking 1-10-1977	" 250,-
saldo credietbank	" 17.636,-
saldo postgiro	" 9.168,-
tegoed kosterij Grote Kerk	" 2.006,-
totaal	f. 72.319,-

aldus, in hele guldens, opgemaakt door Uw
secretaris/penningmeester,

D. Vennik.

W I S T U

dat ons erelid en duizendste Vriend, pater van Ooijen, een boek schreef onder de titel "Het ene noodzakelijke"? Het is te verkrijgen bij boekhander Coebergh à f. 25,-!

dat op zaterdag 4 november a.s. de laatste rondleiding van dit seizoen plaatsvindt in de Grote of st.- Bavo kerk te Haarlem?

dat U als Vriend of Vriendin op vertoon van Uw lidmaatschapskaart GRATIS ENTREE heeft tot bezichtiging van onze aloude Baaf?

dat in de maand mei j.l. 80 à 100 leden een nieuw lid hebben geworven? Momenteel zijn er 2287 Vriendinnen en Vrienden geregistreerd!

dat op de ledenvergadering van 17 mei 1979 als voorstel ter besteding van de binnengekomen gelden komt: het elektrificeren van de acht grote (maar niet oude!) koperen kaarsenkronen? Laat Uw gedachten er 'ns over gaan!

dat op zaterdag 19 mei 1979 de Sint Baaf te Gent in België wordt bezocht? Kosten f. 30,- p.p. en deelnemersaantal maximaal 250 leden!

dat organist Klaas Bolt ter gelegenheid van zijn 25 jarig jubileum als Bavo-organist namens de Vriendenkring een platenbon ten geschenke kreeg? Hij zegt U hartelijk dank!!!

dat architect H.W. van Kempen Jr. dit keer helaas geen bijdrage kon leveren voor zijn rubriek "Restauratie Grote Kerk"? Het wachten daarop is het startsein voor de (noodzakelijke) restauratie vanuit "Den-Haag"!

dat de Schatkamer van de kathedrale basiliek Sint Bavo (Leidsevaart) ook zeker een bezoek waard is? Entree slechts één gulden.

dat de kosterij van de Grote Kerk prachtige Sinterklaasgeschenken heeft zoals het Bavo-fotoboek en de herdruk van het bekende Bavo-boek van Th.A. Delleman, onze voorzitter?

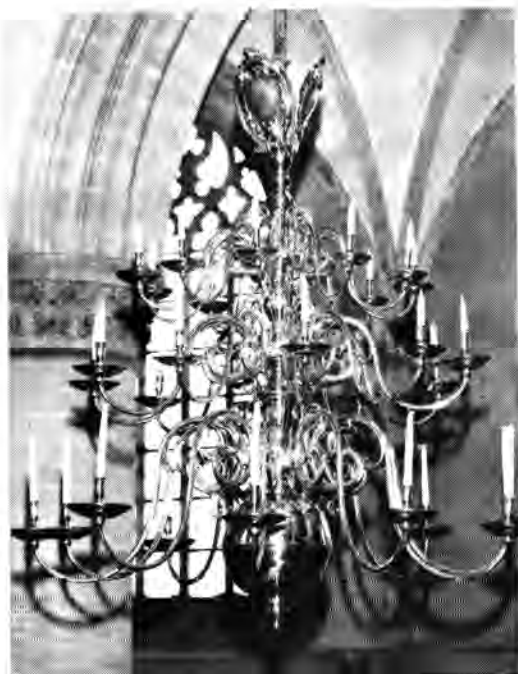
dat de Vriendenkring op zaterdag 7 oktober haar derde jaardag viert met o.a. de minister van CRM en dertien burgemeesters, ruim 600 leerlingen van Haarlemse lagere scholen en tal van koren en ensembles? Neem Uw aspirantleden, Uw burens en kennissen beslist mee!

dat het lidmaatschap van de Vriendenkring voor 1979 slechts f. 10,- bedraagt en dat U als U meer dan f. 200,- stort op postgiro 36 18.800 t.n.v. Vrienden van de Grote Kerk, te Haarlem, het Bavo-fotoboek van E.A. van Voorden ten geschenke krijgt?

dat wij als bestuur het zeer op prijs zouden stellen dat U uw bijdrage voor het "Vrienden-jaar-1979" in oktober reeds wilt overmaken? Zoals U weet, loopt het Vriendenjaar van oktober tot oktober, van Bavodag tot Bavodag!

dat tijdens de drie jaar van ons bestaan als Vriendenkring alle acht grote en elf kleine koperen kaarsenkronen, veertien koperen armbakkersen het middeleeuwse koorhek werden gereinigd?

dat op zaterdag 7 oktober a.s. Minister M.H.M.F. Gardeniers - Berendsen het door ons geheel gereinigde middeleeuwse koperen koorhek zal "onthullen" in aanwezigheid van de Burgemeesters van Haarlem, Leiden, Gouda, Alkmaar, Enkhuizer, Monnikendam, Dordrecht, Delft, Amsterdam, Hoorn, Edam Medemblik en Beverwijk! U bent toch ook aanwezig om ongeveer elf uur die zaterdag? Welkom!

Gaan we deze koperen kaarsenkronen
in 1979 elektrificeren? U beslist!

Redaktie.